

ἄφραντα. Ἀπὸ τότε κόμα μιὰ φορά δὲν ἀλώνιζαν τοῦ προφήτῃ Ἡλία στὸ χωριό μας.

Κάθε χρόνο στὴ Τζετώ τ' αἰ Λιά γίνεται παναγύρι κ' οἱ κεχαγιάδες ¹⁾ σφάζνε πολλὰ πρόβατα κουρμπάνι καὶ μοιράζνε σ' ὅλο τὸ χωριό.

63

Ὁ αἰ Λιάς κ' ἡ ἀνεμοκαλή

(Τσέρλου)

Ἐνα καιρὸ ἦτανε μιὰ πλούσια κ' εἶχε κουμπάρα μιὰ φτωχή, τὴ βάπτισε τὸ παιδί της καὶ πάντοτε τὴ βοηθοῦσε.

Ἡ φτωχή ἤθελε νὰ εὐχαριστήσ' τὴν πλούσια νουνὰ καὶ γιὰ νὰ τὴν ὑποχρεώσ' τὴ λέγει, στὸ θέρος θάλλθω νὰ σᾶς βοηθήσω.

Ἀνήμερα τοῦ προφήτῃ Ἡλία πῆγαν νὰ θερίσνε τὸ χωράφι, ἔκαμε μιὰ κούνια τὸ παιδί της κάτω ἀπ' τὸ ἀμάξι, τὸ κοίμισε καὶ ἄρχισαν τὸ θέρισμα.

Ἡ πλούσια ἔνα δεμάτι, ἡ φτωχή δέκα. Ἡ πλούσια ἔπερνε τὰ δεμάτια τῆς κουμπάρας καὶ τᾶβαζε στὴ δική της τὴ θημωλιά.

Ὁ αἰ Λιάς τὴν εἶδε καὶ δὲ βάσταξε. Πᾶει στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὸν ρωτάει: «Τὶ μὲ λὲς νὰ κάνω αὐτὴνὰ ποὺ περνεὶ τὰ δεμάτια τῆς κουμπάρας γιὰ νὰ παινεθῇ στὸν ἄντρα της;

— Φύσα μόνε μὲ τὸ δεξί σ' ἔχει καὶ σήκωσε μιὰ ἀνεμοκαλή ²⁾.

Κεῖν' τὴν ὥρα σηκώθηκε μιὰ φουρτούνα, γῆς καὶ οὐρανὸς ἔγινε ἕνα καὶ ἄνοιξε ἡ γῆς καὶ κατάπτε τὴν πλούσια νουνά.

Ἀπὸ τότε ὁ αἰ Λιάς στὴ γιορτὴ τ' ποὺ εἶναι ἡ μέρα τ' θέλει νὰ γυμνάσῃ τὸν ἄνδρα. Χρυσόστομον, ἀνακοιφωτός, δὲ χώνεψε, ἂν δὲν ἀνάψνε τὸ καντήλι τ' ὅλη νύχτα οἱ γειτόνοι δὲ μποροῦνε νὰ ἡσυχάσνε.

73

Ὁ αἰ Θανάσης

(Τζετώ)

Στὸ Βαλκανικὸ πόλεμο τὸ 1912 ὁ τούρκικος στρατὸς ἔφευγε ἅτακτα κ' οἱ παρακεντέδες ¹⁾ ἤλθαν στὸ χωριό, ἡ χάση τ' αἰ Θανάση τοὺς ἔκαμνε ἀρνιά. Γυναῖκες καὶ ἄντρες τοὺς ἔδιναν νερό, ψωμί, ἀλεῦρι κ' ἔφευγανε εὐχαριστημένοι, χωρὶς μύτη νὰ ματώσ'.

Ἀργότερα στὸν Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο τὸ 1914 οἱ τούρκικες τσέτες ἔδιωχναν τὰ χωριά, ἤλθαν καὶ στὴ Τζετὼ τετρακόσιοι Τούρκοι κ' ἔρχονταν τουφεκιὲς μέσα στὰ σπίτια, οἱ σφαίρες ἔμπαιναν ἀπ' τὸν ἕνα τοῖχο κ' ἔβγαιναν ἀπ' τὸν ἄλλον. Κανεῖς δὲ χτυπήθηκε, μόνε ἕνα παιδί ποὺ φύλαγε ἀγελάδες.

Οἱ χωριανοὶ σκότωσαν πέντε Τούρκους ἀπ' τὰ παράθυρα καὶ ὁ αἰ Θανάσης τοὺς παλάβωσε καὶ τὸν καιρὸ ποὺ ἔφευγαν χτυπήθηκαν Τούρκοι μὲ Τούρκοι.

Τὰ θάματα τ' αἰ Θανάση εἶναι μεγάλα. Στις 2 Μαΐου γίνονταν παναγύρι.

Ὁ ἅγιος Χαράλαμπος ἐπίασε τὴ πιανουκά καὶ τὸν πορταζέ τοῦ ὅτι τὴν ἄρρώστια.

¹⁾ Καὶ στίς Ἑλλάδες ἔκαμναν ἀγρονμία καὶ τὸ ποῖ. ἔμερῶματα γύρι.

Ὁ αἰ Λιάς κι' ὁ αἰ Γιάννης

(Φανάρι)

Μιά φορά ὁ αἰ Λιάς κατέβαινε μὲ χαλάζι χοντρὸ σὰν κονιοκοῦται
καὶ νερὸ ταραχιστὸ νὰ πάγη νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον.

256

Ἑλληνικῆς Σταμούλης Σαραντῆ

Στὸ δρόμο τὸν ἤρε ὁ αἰ Γιάννης καὶ τὸν ῥώτησε: Ποῦ πᾶς αἰ Λιά
ἀφέντη μου ;»

— Πάγω νᾶβρω ἀμπέλια ἀτρούγητα νὰ πᾶ νὰ τὰ τρυγήσω καὶ χωρά-
φια ἀθέριστα νὰ πᾶ νὰ τὰ θερίσω.

— Ὑπομονή, αἰ Λιά μ'.

Ὁ αἰ Λιάς ἔκανε ὑπομονή κ' οἱ ἄνθρωποι πῆραν χιλιάδες ὀκάδες
μπαμπάκι καὶ στούμπωσαν τὸ νερὸ ποὺ ἔτρεχε τὸ καταπόδι τ' κ' ἔτσι δὲ
χάλασε ὁ κόσμος.

Στὸ Φανάρι κεῖ ποὺ εἶδε ὁ αἰ Γιάννης τὸν αἰ Λιά, εἶναι τὸ ἀγίασμα
τοῦ αἰ Γιάννη.

Στὴ γιορτὴ τ' αἰ Λιά κάμνε κουλλικόπλα, ἄλλα στρογγυλά κι' ἄλλα
σὰ σταυρὸς καὶ τὰ μοιράζνε στὰ σπίτια.

66

Ὁ αἰ Γιάννης ὁ Ἀποκεφαλίστης

(Φανάρι)

Ὅταν ἀποκεφάλισαν τὸν αἰ Γιάννη ἔβαλαν τὸ κεφάλι τ' πάνω στὸ
πιάτο καὶ τῷδειξαν τὸ βασιλεῖ τὸν Ρῶδη¹⁾, ὁ βασιλεὺς μπιμπίκιασε καὶ τὸν
ἔπιασε θέρη.

Τὸ κεφάλι τοῦ αἰ Γιάννη ἀπλοήθηκε: «Ὅποιος μὲ πιστεύει καὶ γιορ-
τάζει τὴ γιορτὴ μ', θέρη νὰ μὴ τὸν ἐπιάνη».

Ἀπὸ τότε τὸν γιορτάζνε γιὰ τὴ θεομασίᾳ, καὶ στὴ μέρα του, στίς 29
τ' Αὐγούστου, νηστεῦνε καὶ δὲ τρώνε λάδι, ἐλιές μαῦρες, μαῦρο σταφύλι,
μαῦρο σῦκο, μαντζάνες, ὅτ' εἶναι μαῦρο φαγώσιμο καὶ δὲ κόφτνε τὸ κε-
φάλι τοῦ πεπονιοῦ καὶ τοῦ καρπουζιοῦ.

69

Ὁ ἅγιος Χριστόφορος καὶ τὸ χαλάζι

(Φανάρι)

Ὁ ἅγιος Χριστόφορος ἔχει τὸ χαλάζι μέσα στὸ μανίκι τ' καὶ τὸν
γιορτάζνε γιὰ τὸ χαλάζι. Τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς του στὸ Φανάρι ἔκα-
μναν ἀγρυπνία¹⁾ καὶ τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαине τὸ ἄστρο ὁ αὐγερινὸς ἀνέβαι-
ναν ἔξω στὰ χωράφια τ' αἰ Γιώργη, ἐκεῖ ὁ παπᾶς ἔκαμνε δέηση, ὅλοι
ἔκαμναν μετάνοιες καὶ παρακαλοῦσαν τὸν ἅγιο Χριστόφορο νὰ μὴ ρίξει
χαλάζι.

Κ' οἱ Τοῦρκοι τοῦ Γιαπαγτζή²⁾ ρωτοῦσαν τοὺς Φαναριῶτες πότε
ἦταν ἡ γιορτὴ τ' γιὰ νὰ μὴ δουλέψνε.

74

Τὰ Συμόγιορτα

(Φανάρι)

Τ' ἁγίου Τρύφου, τῆς Παναγίας καὶ τ' αἰ Συμειοῦ, στίς 1, στίς 2
καὶ στίς 3 τοῦ Φλεβάρη, εἶναι τὰ Συμόγιορτα. Τὶς δὲν πρῶτες μέρες τὰ
σημεῖα τρίβονται καὶ πλάθονται καὶ τὴν τρίτ' τ' αἰ Συμειοῦ φαίνονται.

Ὁ Τρύφος τρίβ τὰ κόκκαλα
ἡ Παναγία τὰ πλάθει
κι' ὁ Συμεὶς τὰ δείχνει

ΦΑΝΑΡΙ

Ἑλληνικῆς
Σταμούλης
Σαραντῆ
Παναγιώτης
Σαραντῆ
Θράκη
1.2.1936
v.256
-258

75

Ἡ ἁγία Μαρίνα κ' ἡ ἁγία Παρασκευὴ

(Τσέρλου)

Κάθε χρόνο ἡ ἁγία Μαρίνα στὴ γιορτὴ τῆς, στίς 17 τοῦ Ἀλωνιτῆ, θὰ πάγει στ' ἀμπέλια νὰ διαλέξῃ ἀπὸ μιὰ ῥώγα ἀπὸ τὸ κάθε τσαμπὶ καὶ τὶς μοιράζει στίς φιληνάδες τῆς κ' ἡ μεγάλ' τῆς ἀδελφή, ἡ ἁγία Παρασκευή, κάθε χρόνο στὴ γιορτὴ τῆς, 26 τοῦ ἴδιου μήνα παγαίν' στὴν ἐκκλησία ἕνα καλάθι σταφύλια.

76

Ἡ ἁγία Παρασκευὴ

(Καστανιές)

Εἶναι γρηά, ἀψηλὴ, φορεῖ μαῦρα ροῦχα καὶ μαύρη μαγουλὶκα στὸ κεφάλι. Τὴν εἶδανε πολλὲς φορὲς.

Ἡ γιὰγιά ἡ Μπαλασῆ εἶχ' ἕνα παλιὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἀρρώστησε βαρεῖα ὁ ἀδελφός τοῦ καὶ τὸ πῆραμε. Ὅλη τὴ μέρα ἦτανε κρεμασμένο πανωθιῶ τ', τὸ πορνὸ τὸ βράμε κατ' στὴ σκαλόπετρα. Μιά, δυό, τρεῖς φορὲς ἔγινε καὶ τὸ πῆραμε στὴ θέση τ', στὴ γιὰγιά τὴ Μπαλασῆ.

Νύχτα δὲν ἔμνισκε σὲ ξένο σπίτι, ἤθελε νὰ πάγῃ στὸν τόπο τ'.

Ἡ Βγενιῶ ἂν δὲν ἀναφτε τὴν καντήλα στὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ποὺ εἶχε στὸ εἰκονοστάσι τῆς δὲν εἶχε ἡσυχία. Τὴ νύχτα τὴν φώναζε, Βγενιῶ, Βγενιῶ. Κ' ἡ Βγενιῶ σκώνουνταν καὶ τὴν ἀναφτε.

Καὶ στίς Σμαραγδῆς τὸ σπίτι, εἶχαν τὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Κάθε νύχτα ἡ ἁγία Παρασκευή, μεγάλη ἡ χάρη τῆς, ἤθελε νὰ τὴν ἀνάφτε ἕνα κεράκι. Ἐνα βράδυ ἔεχασαν νὰ τὸ ἀνάψῃ καὶ τὴ νύχτα ἔκανε μεγάλη βροχὴ, κατέβασε ὅσα πράγματα ἦτανε ἀψηλά, δὲν ἄφσε τίποτε στὰ ράφια. Δὲν τὴν εἶδανε, μόνε τὸ κρότος ἄκουε.

Ὅταν ἀνάψανε τὸ κερί, τὰ πράγματα πῆγανε στὴ θέσ' τους.

Τὴν ἁγία Παρασκευὴ ὡς κ' οἱ Τοῦρκοι τὴ γιορτάζουν.

77

Ἡ δσία Μαρία

(Δημοκράνεια)

Ἡ δσία Μαρία φοβήθηκε τ' Ἀπριλιοῦ τίς πᾶχνες καὶ τ' Αὔγουστου τὸ κάμα¹⁾.

1) Τὴ ζέστη.

Ἁγία Μαύρα ἢ γαλατερή

(Φανάρι)

Ἡ σαλοπαιδοῦσα¹⁾ σὰ δὲν ἔχει γάλα πηγαίνει στὴ Γαλατερή, πίν᾽
ἀγίασμα καὶ κατεβάζει γάλα.

Ἡ ἀγία Ἑλισσάβητ

(Φανάρι)

Ἐνα τυφλὸ βουβάλι κούτρινε τὴ γῆς μὲ τὰ κροτά καὶ βγήκε τὸ
ἀγίασμα τῆς ἀγίας Ἑλισσάβητ κι' ἄνοιξαν τὰ μάτια τ'.

Ἀπὸ τότε, ἀπόμυε καὶ παγαίνει ἐκεῖ ὅσοι ἔχνε πονεμένα μάτια κ' ἡ
χάρη της τοὺς θεραπεύει.

Τὸ ἀγίασμα εἶναι ἔξω ἀπ' τὸ Φανάρι πρὸς τὸ δρόμο τοῦ Κουρ-
φαλιοῦ.

Ἡ ἀγία Κυριακὴ

(Τξέτῳ)

Οἱ γειτόνοι κ' οἱ σπιτικοὶ τοῦ σπιτιοῦ ποὺ ἦτανε τὸ ἀγίασμα μέσα
στὸ πηγάδι ἔβλεπαν τὴν ἁγία Κυριακὴ στ' ἄσπρα ντυμένη, μ' ἄσπρο φα-
κιόλι καὶ μὲ μακρὰ μαλλιά.

Στοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ εἶπε νὰ μὴ πλένε ροῦχα μὲ τὸ νερὸ
τοῦ πηγαδιοῦ γιατί θὰ τοὺς καταστρέψει. Αὐτοὶ δὲν τὴν ἄκουαν καὶ σὲ
κεῖνο τὸ σπιτί οἱ περισσότεροι πέθαναν καὶ τ' ἀγίασμα ξεράθηκε.

Ἡ ἁγία Κυριακὴ μὲ τὸ παιδί της

(Φανάρι)

Ὅποιος ἔσκυβε νὰ βγάλῃ ἀγίασμα ἀπ' τὸ πηγάδι τῆς ἁγίας Κυριακῆς
στὸ Φανάρι τὴν ἔγλεπε μὲ τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά.

1) Ἡ γυναῖκα ποὺ ἔχει μωρὸ παιδί.

ΦΑΝΑΡΙ

Εὐαγγελιστὴς
Ἑλισσάβητ -
Ἑλισσάβητ
Πατριάρχης
ἐκτὸς Θεοῦ
Θεοῦ
21.1936
260

